

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3360/2020. (X. 14.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 11.Bv.1517/2017/16. számú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék 1.Bpkf.1196/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Arthur ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következőképpen foglalható össze: az indítványozó fogvatartott kártalanítási kérelmet terjesztett elő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2017. április 17. napján, 2011. augusztus 9. napja és – az utóbb módosított kérelme alapján – 2016. december 31. napja közötti időszak tekintetében a Szegedi Fegyház és Börtönnél. Kérelmében hivatkozott a jogszabályban előírt élettér hiányára, valamint az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülményekre.
- [3] Kérelmét az indítványozó jogi képviselőjén keresztül korábban az Emberi Jogok Európai Bíróságánál (a továbbiakban: EJB) is benyújtotta 2015. május 4. dátummal, amelyet nyilvántartásba vettek.
- [4] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította, ugyanis a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § (6) bekezdése szerint a kártalanítás előfeltétele, hogy az elítélt a Bv. tv. 144/B. § szerinti alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszt nyújtson be a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez.
- [5] Az elsőfokú bíróság megjegyezte még, hogy a fogvatartott a 2017. január 1. napjától kezdődő időszakra nézve újabb kártalanítási eljárást kezdeményezett az intézet parancsnokához intézett Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz útján, amely viszont a Szegedi Törvényszék külön eljárásának tárgyát képezi.
- [6] 1.2. Az indítványozó és jogi képviselőjének fellebbezését a másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék alaptalanak találta, és az elsőfokú döntést az 1.Bpkf.1196/2019/2. számú végzésével helybenhagyta. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti panasz benyújtását elmulasztotta a fogvatartott, amely az előfeltétele a kártalanítási kérelemnek a 2017. január 1. napját követően is folyamatosan jogsértő helyzetben lévő személyek esetén [Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdés].
- [7] A másodfokú bíróság azt is kiemelte, hogy a Bv. tv. 436. §-ban foglalt átmeneti rendelkezéseket nem lehet alkalmazni, tekintettel arra, hogy az indítványozó esetében a fogvatartás és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények folyamatosak voltak, 2017. január 1. napja után is megszakítás nélkül tölti szabadságvesztését, tehát a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása kötelező előfeltétel a kérelmet megelőzően, vagy legkésőbb azzal egyidejűleg.
- [8] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 11.Bv.1517/2017/16. számú elsőfokú végzése, valamint a Szegedi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bpkf.1196/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert véleménye szerint azok sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, a XV. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.

- [9] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elve sérült, ugyanis a támadott végzések a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmába ütköztek azzal, hogy az eljáró bíróságok olyan magatartást nyilvánítottak jogellenessé és olyan körülményeket értékeltek az indítványozó terhére, amely kötelezettségek nem terheltek. A Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása a 2017. január 1-től hatályos módosítással vált a kártalanítási kérelem kötelező előfeltételévé, így az indítványozót az ezt megelőző időszakban tehát nem terhelte panasztételi kötelezettség, a bíróságok mégis elutasították a kérelmét. Ezzel kapcsolatosan az indítványozó hivatkozott a 3154/2019. (VII. 3.) AB határozat indoklására, amelyben az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a visszaható hatályú jogalkalmazással kapcsolatosan is megállapítható az alaptörvény-ellenesség, amennyiben jogviszony vagy jogvita létrejöttkor olyan jogszabályt alkalmaznak, ami még nem hatályos vagy nem létezik.
- [10] 2.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség sérelme kapcsán kifejtette, hogy az eljáró Szegedi Törvényszék azonos tényállás mellett, azonos jogszabályt alkalmazva, az eddigi gyakorlathoz képest eltérő döntést hozott. Nem helytálló az indítványozó véleménye szerint az, hogy a korábban kelt ügyekben helyt adtak a kérelmeknek és megítélték a kártalanítást, majd ezzel teljesen ellentétes módon az ugyanilyen alapokon fekvő jelen ügyben viszont érdemi vizsgálat nélkül elutasították, miközben más hazai bíróságok ilyen kérelmeket érdemben vizsgálnak és kártalanítást ítélnek meg. Ennek folyományaként jelen panasz indítványozóját nem kezelték egyenlő módon azon kérelmezőkkel, akiknek ügyében szintén a Szegedi Törvényszék járt el, csak korábban, illetve olyan kérelmezőkkel, akiknek a kérelmét más törvényszék bírálta el.
- [11] 2.3. A XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban előadta, hogy véleménye szerint az eljáró bíróságok tévesen értelmezték a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény jelen ügyre irányadó rendelkezéseit.
- [12] Az indítványozó álláspontja szerint a Bv. tv. 436. § (10)–(11) bekezdésének okszerűtlen és téves értelmezése abból ered, hogy a Szegedi Törvényszék általi törvényértelmezés folyományaként az elítéltek a Bv. tv. 144/B. § szerinti panaszt kellett volna benyújtani a kérelem elbírálásához, pedig a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy az EJEB-hez benyújtott kérelem esetén [Bv. tv. 436. § (10) bekezdés b) pont] ezen feltétel nem alkalmazható.
- [13] Ennek kapcsán utalt arra az indítványozó, hogy a Bv. tv. 436. § (10) bekezdésében foglalt átmeneti rendelkezések egyértelműen azt rendelik, hogy kedvezményes elbírálásban részesüljenek az elítéltek azon csoportjai, akik az EJEB-hez nyújtottak be kérelmet alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt.
- [14] Az indítványozó szerint a támadott döntésekben kifejtett okszerűtlen értelmezés szembement a hazai bíróságok következetes gyakorlatával. Ezen felül önkényes volt a jogértelmezése a bíróságnak, amelynek eredménye sem nyelvtani, sem logikai úton nem következik a jogszabály szövegéből és annak céljából. Ennek alátámasztásául több korábbi, a Szegedi Törvényszék és más bíróságok előtt folyamatban volt kártalanítási eljárás során hozott döntésre hivatkozott.
- [15] Az indítványozó álláspontja alapján közös volt ezekben az ügyekben, hogy az alábbi három feltételnek megfeleltek. A kártalanítási kérelem alapjául szolgáló fogvatartási időszak kezdőnapja 2017. január 1. napja előtti, a zárónapja 2016. december 31. utáni. A kérelmező panaszt nyújtott be az EJEB-hez, amely panaszt 2017. január 1. előtt lajstromba vettek, ezen kívül közös volt még, hogy a kérelmező nem terjesztett elő panaszt a fogvatartó büntetés-végrehajtási intézet parancsnokához az alapvető jogait sértő elhelyezési körülmények miatt.
- [16] Ilyen esetekben az eljáró bíróságok úgy bíráltak el a kártalanítási kérelmeket, hogy a kérelmi igény záró időpontjaként 2016. december 31. napját (vagy egyes bíróságok a kérelem benyújtásának napját) vették figyelembe, ugyanakkor a kérelmet érdemben vizsgálták és az egyéb feltételek fennállása esetén kártalanítást ítélték meg a kérelmezők számára. Tehát jelen kérelmet az indítványozó álláspontja szerint a 2011. augusztus 9-től 2016. december 31-ig terjedő időszak tekintetében érdemben kellett volna vizsgálni.
- [17] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.

- [18] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be.
- [19] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, a XV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek – az alábbiak szerint – megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezését, illetve a sérelmezett bírói döntést, indokolja annak Alaptörvénybe ütközését és kifejezetten kéri a megsemmisítését.
- [20] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, a XV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [21] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben kártalanítási kérelmet nyújtott be. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [22] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [23] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor [3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]]. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon [3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]].
- [24] Az Alkotmánybíróság megállapította ennek kapcsán, hogy az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből eredeztethető visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma és az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésben foglalt törvény előtti egyenlőség, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírói eljáráshoz való jog vonatkozásában is kizárólag a bíróság törvényértelmezését vitatta.
- [25] 4. Az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, figyelembe véve az eljáró bíróságok végzésében kifejtett indokolását, hogy az indítványozó panasa a sérelmezett döntésekkel kapcsolatban nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [26] 5. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. szeptember 29.

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Handó Tünde s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1633/2019.

• • •